

ACC. N:R. _____

M. 13889: 1-9.

f. d. kantz.

Landskap: *Skåne*

Upptecknat av: *J. F. Ahlberg,*

Härad: *Ö. Lönneby*

Adress: *Ekvial, Osby*

Socken: *Osby*

Berättat av: *Densamme*

Uppteckningsår: *1955*

Född år *1884* i *Osby*

Uppteckningen rör *Kvinnan och levnadsdrift. s. 1-9.*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

LUF 99.

Skriv endast på denna sida!

Nr 1.

ACC. N:R M. 13889:1.

Jag beskrev ju min kvarn här i Ekeröd i förra brevet, men i samma å har funnits många kvarnar och sågverk som nu är nedrivna, om jag börjar i norr, ån börjar sitt lopp i Gungekulla i Loshults socken, och rinner nedströms mot Lindhult även i Loshults socken, där har funnits en kvarn i Lindhult som drevs med vattenhjul, jag minns när den var igång på 1895- och 1900-talet, den sköttes av en man, som malde de närmaste byarnas säd, vid sidan om drev han smidesrörelse, själva byggnaden står där ännu, men har ej använts på många år, det är så att vatnet har minskat år från år på grund av utdikning, sedan fortsätter ån sitt lopp ut i Hamsarpssjön som ligger i Osby socken, vid sjöns mynning var en husbehovskvarn som användes för gårdens behov, vattenhjulet drev även tröska och wackelsemaskin för gårdens behov, den användes ej nu längre utan de låta mala sin säd i Killberg, sedan längre ner var kvarnar som kallades Abrolla kvarnar, ån har där två vattensträngar och

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Leaf 99
1.

*x. Fiol. was
a w. amman
list.*

nr 2,

ACC. N:R M. 13889:2.

gör rågång mellan byarna Toalycke oc Abrolla, här hade de byarna var sin kvarn, men de är för länge sedan ut-rivna, sedan rinner ån in i Abrollasjön och söder där-om har varit en så kallad skvatta för södra lindhult, sedan fortsätter ån till Ekeröds kvarn som jag förut har beskrivit, denna kvarn användes ännu för förmalning av ortens säd, men de flesta lantbrukare mal numera sin egen säd på små husbehovskvarnar som drivas med elkravtt, så det är bara en tidsfråga när denna kvarn kommer att läggas ned, här vid Ekeröd maldes för endast några år sedan all säd här på orten, då hade jag en anställd Mjöltnare men nu lönar det sig ej, jag sköter den själv nu, men när jag blir för gammal kommer den att läggas ned, om kvarnbyggare mins jag en som hette Måns, de de kallade honom för Rivemånsson för om vin^trarna tillverkade han rävsor och lieskaft, han var här en gång och satte i nya träkuggar i ett av kvarnhjulen, kuggarna tillverkades av avundbok en sorts hårt starkt träslag,

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

2.

Nr 3,

ACC. N:R M. 13889:3.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

3.

när ämnena var tillhuggna kokades träet i flera
timmar för att träet skulle bli segt och hårt, en
kvarnbyggare mins jag som hade byggt Ekeröds kvarn
han hette Johannes, när han var över sjuttio, var han
här och var mjölnare och jag var då 15 år gammal, och
hjälppte honom med malning och hanterande av säckarna,
sedan hade vi här på orten en präktig kvarnbyggare
som hette Ola Svensson och var från Hästveda, han var
specialist på att bygga vattenhjul, de gamla byggarna
byggde alla vattenhjul efter samma mått, men Ola Svens-
son tog ut vinkeln efter fallhöjden, så det blef bättre
efekt i vattnet, Ola Svensson var i ungdomen tunnbind-
are lärt av sin far, men Ola började sedan att repare-
ra och bygga kvarnar och sågverk och var mycket upp-
finningsrik och praktisk, han dog för några år sedan,
i hög ålder, söder om Ekeröd varn när jag minns i min
ungdom, ett sågverk som drevs med vattenhjul där såga-
des mycket timmer, men fallet är nu utgrävt,

Nr 5,

ACC. N:R M. 13889: 5.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

5.

Broby socken ån utmynnar sedan i Helge å vid Broby,
Här denna å bedrevs ålfiske vid varje kvarn eller såg
förr fiskade vi med s,k, lavner en sorts nät med en
strut i ändan, senare på 1900-talet byggdes ålkista
nämnde Ola Svensson byggde den första ålkistan här i
Ekeröd, lavnerna sattes i dammluckehålen, det skötte
mjölnaren om och fick en 1/3 av fångsten, numera är
det dåligt med ålfisket på grund av att ålynglet ej
vinner upp förbi kraftstationerna, men jag har ännu
ålkista och brukar fånga lite ål till husbehov vid
flod på sommaren annars går dem inte, förr hade ju
Mjölnaren och kvarnägaren s,k, tull 1 stop på skäppan,
1 stop var ~~xxÅR~~ 1⁴ liter mjölnaren erhöll 1/3
av tullen så fostrade han upp grisar eller sålde säden
Mjölnaren här i Ekeröd hade även 1 Ko ibland han hade
lite jord till, samt köpte höstnad om sommaren, tullen
försvann vid första kriget ungefär 1917, då det blev
kortsystem det är rättvisare att taga betalt,

Nr 6

ACC. N:R M. 13889:6.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

6.

En Mjöltnare fick vara tillmötesgående mot kunderna
men alla kunde ej varadet, jag mins mjöltnare Johannes
ibland var han vid gott humör men för det mesta på
andra viset, det var ju mycket svårt ibland när kraft-
en tog slut, vattnet rakte nämligen ej till vid alla
tider på året i denna lilla å, kom det då bönder som
ville ha malet med sig hem, så svarade han ja om Ni
själv vill dra kvarnen så skall jag nog mala och mala
det fint, Han hade en hushållerska som hette Ingegärd
de drog ej alltid jämt, och då var han vid dåligt, *han var*
efteråt när dom hade trätats, de hade en dotter som
hette Albertina så det var bra ibland, Han Johannes
hade den fula ovanan att svära så förskräkligt när *de*
var något som tog emot, som ofta händer med det gammel-
dags kvarnutrustningen, en mjöltnare ansågs lite mera
än en vanlig Torpare, han hade i vanliga fall ledigare
med sitt arbete, och tjänade bättre, men på den tiden
var de aldrig med i det kommunala, det var de mera

ACC. N:R M. 713889:7.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

7.

situerade som skötte om sådana sysslor, här var ingen mjölnaredräng men däremot vid större kvarnar, såsom Genastorp och Duve mölla som låg vid helgeå, Mjölnaren och drängen byttes till att mala särskilt till Jul då kvarnen fick vara igång dyngnet om, många gånger när rågen och vetet blef dåligt torrt ute, måste de torka brödsäden i bakungnen det minns jag, de hade ju sämre kvarnstenar på den tiden, numera torkas ju säden vid siloanläggningarna, först jag minns så bar man upp säckarna på andra våningen, sedan hälldes en säck säd i bingen åt gången, när den var malen hade man en annan säck till reds för att hällas i, det byttes ej mjölring, när man hade malit fodersäd, till brödsäd, men man fick låta något av det första mjölet komma i fodersäden så att det ~~ej~~ blef havrasåder i brödsäden, säden forslades till kvarnen med hästar och Oxar ibland även med kor, men många torpare bar en säck på ryggen, bär-säckarna var långa oc smala så den låg bra på ryggen

ACC. N:R M. 13889:8.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

8.

de som körde hade samma sorts säckar som nu för tiden
frånsett säckarna med brödsäd var merendels hemmavävda
täta säckar, de hade ej så mycket i varje mestadels 60-
70 kg, numera är det gärna 90- 100 kg, säden ~~XXXXX~~
maldes igenom bara en gång, men jag har hört att vid
väderkvarnar fick dom mala den två gånger för kvarnen
gick olika fort, när den fortade sig släppte den igenom
mera säd och då blev det groft, men vattenkvarn går
sin jämna takt, bönderna fick på den tiden alltid till-
baka sin egen säd, men numera där som är hammarkvarn
hålls i stora mängder och då är det ej säkert att de
får sin egen säd tillbaka, men givitvis samma kilo.
Att mala igång nya kvarnstenar, de var ej så jämna
på malytan då fick man mala sand i ett par dagar tills
de blef jämna på malytan, väderkvarnar känner jag ej
till så noga, när bönderna som hade långt till kvarnen
ville dom vänta och få hem sitt mjöl, då fingo de vara
mjölnarens bostad, ocd fördsev tiden med att prata

ACC. N:R M. 13889:9.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

9.

om allting som de kände till, samt en del spelade kort,
det fanns spis, och mjölnaren bjöd ofta på kaffe *och*
bönder hade brännvin med så blef det gök, matsäck
hade de med sig själv, jag har nog hört talas om att
det var lite märkvärdigt i kvarnarna om nätterna men
jag har malit många nätter men ej hört av något över-
naturligt, gamle Mjölnaren Johannes var annars mycket
skrockfull, t ex, berättade han att vattnet var mycket
kraftigare på nätterna mellan 12 och 2, det såg nästan
så ut men det var väl fär att det var så tyst och
drygt att gå i kvarnen på nätterna själf, säckarna
lades alltid med knuten framåt ~~XXXXX~~ för om man
mötte en havande kvinna och hon tittade på säckarna
kunde det bli lyte, men vad för lyte kommer jag ej ihåg,
nu har jag beskrivit så mycket jag kommer ihåg.